

Miljø og folkehelse – sunne og bærekraftige skolemåltider – ny tallerkenmodell

Hamar 18.10.2022

Elsie Brenne

Viken viser vei.

viken.no

1

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

2

3

Fylkestinget November 2020

- Følge Helsedirektoratets retninglinjer for mat og måltider i videregående skoler
- Bærekraftig måltid
- Minimum 30 % økologisk
- Alltid et vegetarisk tilbud
- Lokale produkter
- Minst mulig matsvinn
- Gratis

4

Gratis skolemåltid, bærekraftige kantiner

- 13 skoler
- Oppstart januar 2021
- Kantina som et bidrag til bedre gjennomføring
- Hvorfor er kantinepersonalet de eneste i skolen som må tjene inn lønna si ?
- Veiledning fra Matvalget

5

6

Nasjonalfaglig retningslinje for mat og måltider i videregående skole

MÅL: bidra til at elevene sikres gode rammer for måltidene og god ernæringsmessig kvalitet på mat- og drikketilbudet.

MÅLGRUPPER: skoleeiet, skoleleder, lærere og alle andre som jobber i videregående skole.

1. Det bør tilrettelegges for måltider som fremmer mangfold, sosialt samvær, felles og helser via berøring / annet mat- og drikketilbud
2. Elevene bør sikres nok tid til å spise, minimum 20 minutter
3. Det bør tilrettelegges for håndvask før måltidet
4. Lagring, tilberedning, servering og merking av mat må skje i samsvar med regelverk og råd fra Mattilsynet
5. Det bør tas hensyn til elever med matallergi og matintoleranse
6. Mat- og drikketilbudet bør ligge på Helse- og ernæringskontrollens kontroll
7. De sunneste alternativene bør være rimelige og lett tilgjengelige
8. Det bør tilbys grønnsaker og frukt flere ganger
9. Det bør brukes brød- og kornprodukter med mye fiber og fullkorn og lite fett, sukker og salt
10. Tilbudet av pålegg bør være variert og alltid inkludere frøpølse og grønnsaker
11. Ved servering av varm mat bør det varmes mellom fisk-, kjøtt- og vegetarretter
12. Matoljer og flytende og myk margarin bør brukes fremfor hard margarin og smør
13. Matvarer med høyt saltinnhold bør prioriteres og bruk av salt i matlaging og på maten bør begrenses
14. Kaldt drikkevann bør alltid være tilgjengelig, samt ferdigbrett og til måltidene
15. Det bør tilbys fettmelk med 0,7 prosent fett eller mindre, skummet melk eller fettmelk daglig
16. Den som juice tilbys, bør inneholde ikke oversteiger 250 ml
17. Brus, saft og annen drikk tilsett sukker eller søtstoff bør ikke tilbys
18. Bakedevarer og andre produkter med mye sukker og/eller fett bør forbeholdes spesielle anledninger
19. Sokolade, godteri, potetgul og annen snacks bør ikke tilbys
20. Et miljøvennlig pålegg bør tilbys, med lite matsvinn og et mattilbud hvor plantebaserte matvarer og fisk er sentralt

5

7

VI I MATVALGET GIR DEG OPPSKRIFTEN PÅ
ET BÆREKRAFTIG MÅLTID!

**MAT FRA BUNNEN AV
GRØNNSAKER
BELGVEKSTER OG KORN**

SESONG

**BEVISSTE VALG AV
KJØTT OG SJØMAT**

REDUSERT MATSVINN

ØKOLOGISK

Matvalget

8

9

Så hvordan gikk det ?

- Whole school approach – best resultat
- Elevene er veldig godt fornøyd
- Det går fint å lage skolemåltider til under 15 kr
- Men kantineene er ikke rigget for dette
- Nytenkning - salatbar-prinsippet
- Ny tallerkenmodell
- Veiledning av kantinepersonalet
- Innkjøpsanalyser
- Kriterier for mattilbudet i en sunn og bærekraftig kantine
- Tverrfaglige tema i skolen som helhet

10

11

12

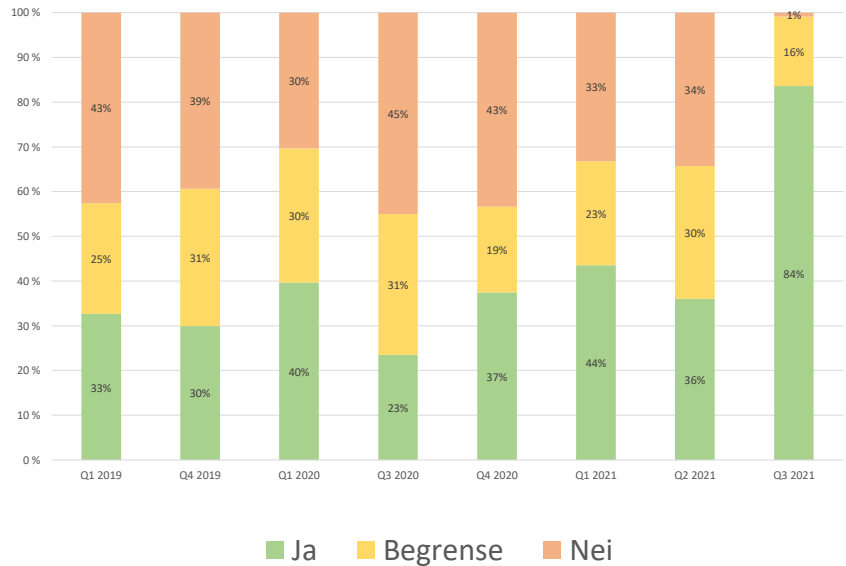

13

Compliance to nutritional guidelines (NOK)

Innkjøpsanalyser

Ål vidare-
gåande skule

14

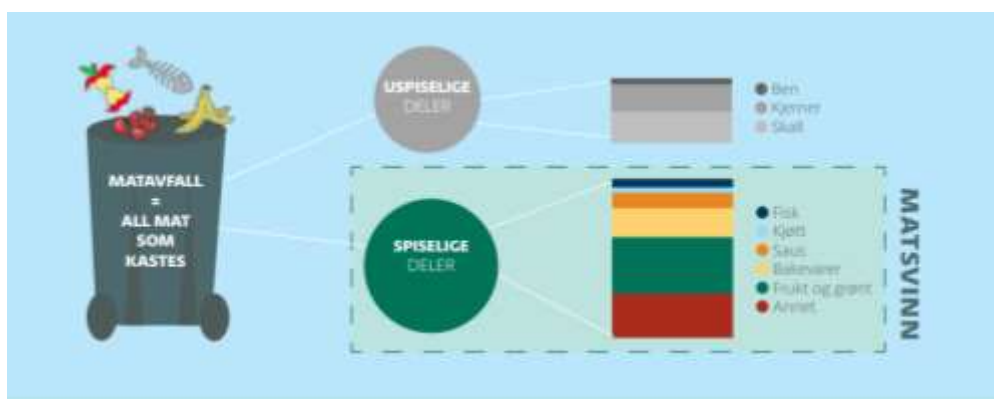

Nye kriterier for sunn og bærekraftig kantine

Kriterie	Råvareandel	Økologisk	I tråd med Hdir	Ikke i tråd med Hdir
	>60 %	>30 %	>70 %	<8 %
Fylkeskommunale kantiner videregående skoler	30 %	10 %	47 %	23 %
13 pilotskoler	42 %	23 %	58 %	13 %
Alle andre egendrevne kantiner	25 %	5 %	42 %	26 %

15

Matsvinn ?

16

Prosjektet avsluttet - hva nå ?;

- Økonomi
- Gratis skolefrokost
- Noen skoler viderefører gsm
- Vikens skolematpolitikk
- Endring i mattilbudet består
- 10 nye skoler
- Kantinekortet
- Gratis skolemåltid for enkelte elever

17

Spis
verden
bedre

18

elsieb@viken.no

Viken fylkeskommune, folkehelse

